

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1736-16

meddelad i Stockholm den 22 februari 2017

KLAGANDE
AA

Ombud: Ulf Jansson
PwC Sverige
113 97 Stockholm

MOTPART
Skatteverket
171 94 Solna

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Kammarrätten i Stockholms dom den 3 mars 2016 i mål nr 6451-15

SAKEN
Företrädaransvar m.m.

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Högsta förvaltningsdomstolen beviljar AA ersättning för ombudskostnader med ytterligare 40 000 kr.

Dok.Id 177950

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaförvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

Om någon i egenskap av företrädare för en juridisk person uppsåtligt eller av grov oaktsamhet inte har gjort skatteavdrag eller har underlåtit att betala skatt eller avgift, är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala skatten eller avgiften (företrädaransvar). Om det finns särskilda skäl, får företrädaren helt eller delvis befrias från betalningsskyldigheten.

Robin Dasilva bud & bemanning AB har bedrivit transportverksamhet. Bolaget bildades i januari 2006 och försattes i konkurs i oktober 2012. Styrelsen bestod av två ordinarie ledamöter. AA var styrelseledamot under tiden juli 2006–oktober 2012. Han var också utsedd till trafikansvarig för bolagets transportverksamhet. Den andra ledamoten, som var aktieägare i bolaget, var ordförande och utsedd till särskild firmatecknare under samma tid.

I september 2013 beslutade Skatteverket att genom omprövning höja bolagets arbetsgivaravgifter och skatteavdrag för januari 2011–juni 2012 med sammanlagt ca 1,2 miljoner kr och sänka gjorda avdrag för ingående mervärdesskatt för januari 2011–mars 2012 med ca 550 000 kr. Skatteverket fann att bolaget hade använt sig av s.k. osanna fakturor i sin bokföring för att kunna betala svarta löner. Bolaget överklagade beslutet till förvaltningsrätten, som avslog överklagandet. Domen har vunnit laga kraft.

Konkursen i bolaget avslutades i februari 2015 utan att staten fick någon utdelning på sina skattefordringar. Skatteverket ansökte i mars 2015 hos förvaltningsrätten om att AA skulle förpliktas att tillsammans med bolaget betala de förfallna skatterna och avgifterna. Det yrkade beloppet uppgick till sammanlagt ca 1,7 miljoner kr och avsåg de skatter och avgifter som påförts genom omprövningsbeslutet.

Förvaltningsrätten biföll delvis Skatteverkets ansökan. Befrielse medgavs med

Mål nr
1736-16

hälften av det yrkade beloppet. Förvaltningsrätten ansåg att AA i egenskap av styrelseledamot varit skyldig att fortlöpande hålla sig underrättad om bolagets ekonomiska förhållanden. Genom att inte se till att bolagets skatter och avgifter betalades i rätt tid hade AA, enligt förvaltningsrätten, agerat grovt oaktsamt. Med hänsyn till att han inte hade ägarintresse i bolaget och då hans möjligheter att bestämma över bolaget fick anses ha varit begränsade, ansåg förvaltningsrätten att det förelåg särskilda skäl för att delvis befria honom från betalningsskyldigheten.

Kammarrätten avslög AAs överklagande och anförde bl.a. följande. AA har inte förvissat sig om att bolagets interna löpande kontroll har varit utformad på ett sådant sätt att oegentligheter av det slag som är i fråga skulle kunnat upptäckas vid den löpande förvaltningen. Han har också genom sitt ansvar som trafikansvarig haft skäl att i större utsträckning än vad som har skett informera sig om bolagets angelägenheter.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Skatteverkets ansökan ska avslås och att han ska medges ersättning för sina ombudskostnader med 57 500 kr i Högsta förvaltningsdomstolen och med yrkade belopp i underinstanserna. Han anför bl.a. följande.

Han har inte arbetat operativt i bolaget utan verksamheten i bolaget drevs av den andra styrelseledamoten. Bolaget har till det yttre varit välfungerande med normala kontrollfunktioner. Det har haft en stabil verksamhet och har skött sina åligganden gentemot Skatteverket under den aktuella tiden. Han har i enlighet med sitt styrelseuppdrag fått löpande rapporter från den externa redovisningskonsulten. Han har deltagit i bokslutsarbetet och har också tagit del av årsredovisningen och inkomstdeklarationen. I samband med det har han haft kontakt med den externa revisorn. Det har inte förelegat några indikationer på felaktigheter. Med hänsyn till rollfördelningen i bolaget kan det därför inte anses

Mål nr
1736-16

vara oaktsamt att han inte har deltagit i upprättandet av skattedeklarationerna eller löpande granskat underlaget för deklARATIONERNA. Felaktigheterna skulle inte heller ha kunnat upptäckas vid en rutinmässig kontroll. Det rör sig om ett kvalificerat skatteundandragande där den andra styrelseledamoten har använt sig av fabricerade underlag. Det är den andra styrelseledamoten som har attesterat de osanna fakturorna och uppsåtligen överlämnat ett felaktigt underlag till redovisningskonsulten.

Hans uppdrag som trafikansvarig innebär inte att han kan åläggas något utökat ansvar för bolagets skatter enligt reglerna om företrädaransvar.

Skatteverket bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande.

AA har under de senaste femton åren varit företagsledare och styrelseledamot i ett annat bolag med liknande verksamhet och har därför lång erfarenhet av styrelsearbete. I hans roll som trafikansvarig i det nu aktuella bolaget har ingått att faktiskt och fortlöpande leda bolagets transportverksamhet. Han borde därför ha haft mycket god insyn i bolagets dagliga drift samt vetat vilka som körde för bolaget, vilka avtal som fanns och vid vilka tider transportererna skedde. Om AA hade fullföljt sitt ansvar som trafikansvarig borde han ha upptäckt oegentligheterna i bolaget och agerat i enlighet med sitt ansvar som styrelseledamot.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om AA i egenskap av styrelseledamot i bolaget uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåtit att göra skatteavdrag och att betala bolagets skatter och om han därmed ska åläggas betalningsskyldighet som företrädare för bolaget.

Rättslig reglering m.m.

Målet avser skatter och avgifter för redovisningsperioder under januari 2011–juni 2012. Bestämmelser om företrädaransvar finns i 59 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244), som trädde i kraft den 1 januari 2012. För skatter och avgifter som avser redovisningsperioder som har påbörjats eller avslutats före ikraftträdandet gäller dock bestämmelser med motsvarande innehåll i 12 kap. i den upphävda skattebetalningslagen (1997:483).

Om en företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har gjort skatteavdrag med rätt belopp, är företrädaren, enligt 59 kap. 12 § skatteförfarandelagen, tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala det belopp som den juridiska personen har gjorts ansvarig för. Vidare gäller enligt 13 § att en företrädare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har betalat skatt eller avgift är, tillsammans med den juridiska personen, skyldig att betala skatten eller avgiften. Betalningsskyldigheten är knuten till den tidpunkt skatten ursprungligen skulle ha dragits av eller betalats. Om det finns särskilda skäl får företrädaren enligt 15 § helt eller delvis befrias från betalningsansvar.

Av 8 kap. 4 § aktiebolagslagen (2005:551) framgår att styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Om vissa uppgifter delegeras till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, ska styrelsen handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Enligt 2 kap. 3 § yrkestrafiklagen (1998:490) ska det hos juridiska personer som har trafiktillstånd finnas en eller flera personer som har särskilt ansvar för att verksamheten utövas i enlighet med gällande regler och god branschsed samt på ett trafiksäkert sätt (trafikansvariga). Av 4 § första stycket 1 framgår att

Mål nr
1736-16

trafikansvarig i aktiebolag ska vara den verkställande direktören, om det finns en sådan, eller annars den styrelseledamot som bolaget har utsett. Om det finns särskilda skäl får, enligt andra stycket a, Transportstyrelsen medge att någon annan än den som nu har angetts ska vara trafikansvarig.

Yrkestrafiklagen upphörde att gälla den 1 juni 2012. Bestämmelser om trafikansvar finns numera i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1071/2009.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Under en period av ett och ett halvt år bokförde och betalade bolaget 16 osanna fakturor som inklusive mervärdesskatt uppgick till mellan ca 110 000 kr och ca 260 000 kr, totalt ca 2,8 miljoner kr. Faktureringen byggde på avtal som bolaget hade träffat med två andra bolag och gav sken av att bolaget hade hyrt in chaufförer under drygt 4 000 timmar. Oegentligheterna i bolagets transportverksamhet har således avsett betydande belopp och pågått under lång tid.

Avtalen ingicks och fakturorna bokfördes under den tid som AA var styrelseledamot i bolaget och trafikansvarig för transportverksamheten.

Det har inte framkommit att AA känt till att osanna fakturor har tagits in i bokföringen. Det är därmed inte visat att han uppsåtligen underlåtit att göra skatteavdragen och att betala skatterna och avgifterna.

Beträffande frågan om AA i egenskap av styrelseledamot har förfarit grovt oaktsamt gör Högsta förvaltningsdomstolen följande bedömning.

Ett aktiebolags styrelse har ett omfattande förvaltningsansvar. Styrelsen ska bl.a. se till att bolagets organisation är ändamålsenlig. I detta innefattas att organisationen i sig ska inrymma rutiner och funktioner som verkar kvalitets-

Mål nr
1736-16

säkrande. Hanteringen av bolagets bokföring och redovisning, dess medelsförvaltning och dess ekonomiska förhållanden i övrigt är av grundläggande betydelse för bolaget. Styrelsen kan fördela arbetsuppgifter mellan ledamöter, delegera vissa förvaltningsuppgifter och utse särskilda firmatecknare. En delegation kan dock aldrig innebära att styrelsen avhänder sig det yttersta ansvaret för kontrollen av verksamheten (se prop. 1997/98:99 s. 205 f. samt prop. 2004/05:85 s. 310 f. och 617 f.).

AA:s arbetsinsatser som styrelseledamot har enligt honom själv inskränkt sig till vad som kan betecknas som sedvanligt styrelsearbete och han har inte deltagit i bolagets löpande verksamhet. Han har kontinuerligt fått rapporter från bolagets redovisningskonsult och har deltagit i bokslutsarbetet samt tagit del av årsredovisningar och inkomstdeklarationer.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att AA i egenskap av styrelseledamot utsetts till att såsom trafikansvarig leda bolagets transportverksamhet. Han var därmed skyldig att se till att transportverksamheten utövades i enlighet med gällande regler.

Mot denna bakgrund har det ålegat AA att, förutom de övergripande kontrollåtgärder han vidtagit, också ta del av de avtal och fakturor som var av betydelse för transportverksamheten samt utöva tillsyn över såväl anställd som inhyrd personal. Redan en rutinmässig granskning av avtalen och fakturorna borde ha föranlett en närmare undersökning av förhållandena i transportverksamheten.

AA har brustit i sitt ansvar för verksamheten i bolaget och därigenom eftersatt sina åligganden som styrelseledamot på ett sådant sätt att han får anses ha varit grovt oaktsam. Han ska därmed åläggas betalningsskyldighet som företrädare för bolaget. Några skäl för att bestämma betalningsskyldigheten till ett lägre belopp än vad underinstanserna funnit föreligger inte. Överklagandet ska därmed avslås.

Mål nr
1736-16

Målet avser en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen. AA ska därför beviljas skälig ersättning för ombudskostnader med ytterligare 40 000 kr.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Inga-Lill Askersjö, Mahmut Baran och Leif Gäverth.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Ann Linders.

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 26 juni 2015 i mål nr 5413-15